

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Иван Марков, ВТУ “Св.св. Кирил и Методий“, Катедра “Туризм“, член на научното жури, Заповед РД 38-60/ 23.01. 2018 г. на Ректора на СУ“ Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд на тема

„ КОНЦЕПЦИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВЕЛОСИПЕДЕН ТУРИЗЪМ ПО БЪЛГАРСКОТО ПОРЕЧИЕ НА РЕКА ДУНАВ“

за придобиване на ОНС „доктор“, професионално направление 4.4. Науки за земята, Научна специалност (География на рекреацията и туризма)

от **КИРИЛ АТАНАСОВ КАЛОЯНОВ**

редовен докторант, към катедра „География на туризма“ при ГГФ

Данни за докторанта

През периода (2004 – 2008 г.) Кирил Калоянов придобива степен Бакалавър по "География на туризма; (2009 – 2012 г.), Магистър по етнология и културна антропология; 01.02.2014 - 07.02.2017 г., Докторант по География на рекреацията и туризма. Професионалната дейност на Кирил Калоянов е в сектор Туризм. През периода (2007 - 2010 г.) той е секретар при изпълнение на проект за трансфер на инструменти за повишаване на качеството в селския туризм по програма Леонардо; Адаптация и въвеждане на схема за сертификация на устойчивостта на туристическия продукт в места за настаняване „Зелена къща“ към Българска асоциация за алтернативен туризм. През периода (2010-2015 г.) ръководи проект с директно финансиране на Европейската комисия за разработване на дългосрочна стратегия за развитие на участъка от международен велосипеден коридор 13 към Българска асоциация за алтернативен туризм.

Данни за докторантурата

Кирил Калоянов е зачислен за редовен докторант по ПН 4.4. Науки за земята/ География на рекреацията и туризма /от 1.02.2014 г. до 01.02.2017 г. със заповед РД 20-266/ 31.01. 2016 г. на ректора на СУ“ Св. Климент Охридски“. Темата на дисертационният труд е „Модели на туристическо развитие на общините Разлог и Банско: участие на местното население и социално-икономическо влияние на туризма“. С протокол №5/06.04. 2016 г. от

заседание на Катедрения съвет е одобрена нова тема на докторанта „Концепция за развитие на велосипеден туризъм по българското поречие на р. Дунав“. ФС на ГГФ, протокол №4 /26.04.2016 г. утвърждава промяната на темата на докторанта и приема нов учебен план. Учебният план е изпълнен.

Със заповед РД 20-283 /07.02. 2017г. на ректора на СУ“ Св. Климент Охридски“, докт. Кирил Калоянов е отчислен с право на защита. В предоставените документи по докторантурата не са установени нарушения.

Дисертационният труд на Кирил Калоянов е в обем от 186 страници, включващи: 33 таблици, 58 фигури, библиография от 94 заглавия на кирилица и 70 заглавия на латиница. Към него са представени 13 приложения. Структуриран е във Въведение, пет глави, Заключение, библиография.

Актуалността на темата е аргументирана. Темата на дисертационният труд се отнася за едни сравнително малко познат, но с големи потенциал за развитие вид туризъм – велосипедния. Две са основните приложения на колоезденето, които обуславят потенциала за развитие на велосипеден туризъм – мобилността и рекреацията. Разгледани отделно, „те предоставят възможност за удовлетворяване на потребностите от транспорт и почивка в рамките на населеното място. Излизането с велосипед извън постоянното местоживееене представлява туристическа мобилност, която има потенциал да привлича все по-широко участие, тъй като отговаря на комплекс от нови потребности за съвременния човек и общество.“

Обекта и предмета на изследването са ясно дефинирани. Обект на изследването е териториалната система на туризма и нейната среда в 23-те общини в България с пряк излаз на р. Дунав. Конкретен предмет на изследване са възможностите и ограничителите на външната и вътрешната среда за развитие на велосипеден туризъм по българското поречие на р. Дунав.

Основната цел на дисертационният труд е да се проучат и анализират условията и факторите на външната и вътрешната среда за утвърждаването на велосипеден маршрут покрай р. Дунав, като туристически продукт и на тази база да се предложи концепция за координирано развитие на велосипедния туризъм в крайдунавските общини. За постигане на целта се реализират седем изследователски задачи. В голяма степен целта е изпълнена.

Методиката на изследване е основана на задълбочено проучване на обширен спектър на теоретико-методологични въпроси. Изследването включва анализ на външните и вътрешните фактори за развитие на велосипеден туризъм в дестинацията, заинтересовани страни като основни елементи на туристическата система с пряко отношение към формирането и реализацията на туристическия продукт на велосипедния туризъм. Проучени са нагласите на представители на хотелиерския сектор и общинските администрации (местно равнище), както и на представители на туроператори за приключенски туризъм, неправителствени организации и компетентните публични власти (национално равнище).

Съдържателният обхват на изследването завършва с идентифициране на проблеми и очертаване на стратегии за развитие на продукта в крайдунавските общини.

Изследването се основава на различни методи за набиране на първична и вторична информация. Официалните източници включват статистически данни на НСИ, нормативни и стратегически документи, научни и медийни публикации, доклади и презентации. Поради спецификата на темата, авторът извършва собствени анкетни проучвания, насочени към няколко целеви групи респонденти

В контекста на велосипедния туризъм, понятието велосипеден маршрут е разгледано като проявление на туристическия продукт. Направен е паралел с определението за културен туристически маршрут и е изведена спецификата, че велосипедните маршрути са неразривно свързани с територията, която осигурява тяхната цялост. Търсенето в контекста на велосипедния туризъм е разгледано като „нова, формираща се“ потребност за съвременното общество, която налага редица взаимосвързани изисквания към средата по отношение на различните елементи, които формират туристическия продукт на велосипедния туризъм.

Резултатите от анализа на външната и вътрешната среда са обобщени в SWOT-анализ, който позволява очертаването на цели и стратегии на развитието. Разглеждайки важни въпроси като: Външна среда за развитие на велосипедния туризъм на Европейско и национално равнище; Вътрешна среда за развитие на велосипедния туризъм в българското поречие на р. Дунав; Актуално състояние и перспективи на велосипедния туризъм в българското поречие на р. Дунав, докторантът предлага концепция за развитие на велосипеден туризъм по Българското поречие на р. Дунав.

Концепцията на изследването се състои в анализ на състоянието и извеждане на проблемите на средата за развитие на велосипеден туризъм, въз основа, на които са очертани насоки за разрешаване на проблемите и цели, които да определят посоката на развитие.

Обобщавайки проблемите въз основа на анализа за развитието на велосипеден туризъм в крайдунавските общини докторанта предлага насоки за разрешаването им и систематизира три основни проблемни области. На основата на резултатите от анализа и обобщените проблеми докторанта формулира главната цел на концепцията: *“ чрез идентифициране на Дунавския велосипеден маршрут като стратегически проект от национално значение, да се подобрят средата за неговото развитие и качествените му характеристики, така че велосипедният туризъм да се реализира като пълноценна част от туристическия продукт на крайдунавските общини и да подпомогне устойчивото им туристическо развитие. “*

Към главната цел се предлагат три подцели В допълнение към определените цели и приоритети в концепцията са предложени насоки за подобряване на взаимодействието на заинтересованите страни в процеса на развитие на велосипеден туризъм.

В изследването са предложени три нови самостоятелни туристически зони – Никопол, Белене и Тутракан. Както отбелязва авторът това допълнение отразява в по-голяма степен съвременното състояние на рекреационно-туристическия потенциал в изследваната територия.

Научни и приложни приноси в дисертационният труд

1. Дефинирано е понятието велосипеден туризъм и са интерпретирани основни за туристическите изследвания понятия в контекста на велосипедния туризъм (туристически продукт, дестинация, туристическо търсене и поведение, туристическа политика и планиране).

Съгласно възприетото определение, велосипедният туризъм е позициониран в рамките на общата класификация на туризма, като спортен и приключенски туризъм, който притежава сериозен потенциал да бъде екологосъобразна форма на туристическо пътуване.

Авторът отбелязва, че изследването се фокусира върху велосипедните пътувания с основна цел активно колоездене, както и велосипедните пътувания, които се явяват

допълнителна дейност в рамките на пътуване в дестинацията с друга основна цел. Търсенето в контекста на велосипедния туризъм е разгледано като „преоткрита“ форма на туристическо пътуване, която може да удовлетвори „нови, формиращи се“ потребности за съвременното общество. Това налага редица взаимосвързани изисквания към средата по отношение на различните елементи, формиращи продукта на велосипедния туризъм.

Комплексният характер на изследването дава възможност за използване на различни подходи – системен, интегрален, продуктово-пазарен, стратегически. Според автора, въпреки общия си характер и липсата на детайлност по отношение на конкретните действия, концепцията се основава на задълбочен анализ, който е насочен към оценка на всички условия и фактори за развитие на продукта на велосипедния туризъм в избраната територия.

2. Въз основа на теоретичните постановки за особеностите на велосипедния туризъм и резултати от проведени проучвания на търсенето, е разработен и приложен инструментариум за изследване на поведението на туристите при предприемане на велосипедни туристически пътувания, с което е очертана общата картина на търсенето на този вид туризъм в България и е оценено реалното и потенциалното търсене на велосипеден туризъм в крайдунавските общини.

3. Извършен е анализ и оценка на състоянието на Дунавския велосипеден маршрут в България, съгласно европейските изисквания на ЕвроВело мрежата и са очертани основните проблеми и мерки за тяхното разрешаване.

Възможностите за предоставяне на услуги по маршрута са от ключово значение за успешното реализиране на велосипедния туристически продукт. Изследването показва, че всички етапи от маршрута разполагат с необходимите условия които осигуряват удовлетворяване на нуждите на велосипедните туристи по маршрута и реализиране на приходи в местната икономика. Предоставянето на информация за условията по маршрута подпомага велосипедните туристи. Информация за българския участък от Дунавския велосипеден маршрут може да бъде открита в различни източници за планиране на велосипедни пътувания. Като слабост авторът отчита че в повечето случаи информацията е фрагментирана и не се актуализира достатъчно често. Също така, почти всички източници са публикувани от чуждестранни организации, поради което липсва акцент върху атрактивността на българския участък. Предлагането на велосипеден туризъм в крайдунавските общини се допълва от инициативите за регионални маршрути в областите

Видин и Русе, както и ежегодния велосипеден маратон „Дунав Ултра“, който преминава по целия български участък на Дунавския велосипеден маршрут.

4. На базата на извършения анализ на правната и институционалната среда за развитие на велосипеден туризъм в България, в изследването са очертани основните дефицити на взаимодействието между различните заинтересовани страни и са изведени насоки за подобряване на координацията. Обоснована е необходимостта от междуинституционален механизъм на примера на други европейски държави, които в по-голяма степен са оползотворили потенциала на велосипедния туризъм.

Велосипедните маршрути в крайдунавските общини са разгледани като основна предпоставка за развитие на велотуризм в дестинацията. Разглеждането на велосипедния маршрут, като централна тема в предлагането на велосипеден туризъм и обвързването му с различните елементи на туристическия продукт, позволява да бъдат открити определени дефицити, които са пречка за привличане на повече велосипедни туристи в дестинацията. Велосипедните маршрути са необходимо условие за организиране на велосипедни събития, които също са разгледани като специфична част от предлагането на велосипеден туризъм.

Изследването показва, че продуктът на велосипедния туризъм в крайдунавските общини има потенциал да се реализира на международния пазар и да привлече туристи за по-дълготрайни пътувания, с преминаване през повече и по-малко известни туристически дестинации. Това обосновава необходимостта от провеждане на допълнителни проучвания, насочени към проблемите в развитието на велосипедния туризъм и възможностите за решения, с които да се подобрят условията за практикуването му и да се привлекат повече велосипедни туристи в дестинациите.

Автореферата отговаря на съдържанието на дисертационният труд.

Във връзка с дисертационният труд Кирил Калоянов има три публикации от национални и международни научни форуми които представят основните резултати от работата.

Заклучение

Дисертационният труд „КОНЦЕПЦИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВЕЛОСИПЕДЕН ТУРИЗЪМ ПО БЪЛГАРСКОТО ПОРЕЧИЕ НА Р. ДУНАВ“ на Кирил Атанасов Калоянов представлява самостоятелно научно изследване по изключително актуален

за теорията и практиката проблем. То съдържа оригиналност, необходимите научни и приложни приноси и отговаря напълно на критериите за ОНС „Доктор“. Убедено подкрепям присъждането на ОНС „Доктор“ на Кирил Атанасов Калоянов.

10.03. 2018 г.

Рецензент:.....

/Проф. д-р Иван Марков/